

Rigsdagstidende.

1851. Forhandlingerne paa Landstinget. Nr. 201

Anden Session.

68de Møde.

Mandagen den 27de Januar.

(Forts.)

Kravn (fortsat): Medens jeg i Almindelighed havde fundet, at Befolkningens Tilvæxt var langt ringere, hvor der var hoverigjørende Gods, end andre Steder, og ogsaa disse Sogne henhørte under hoverigjørende Gods, saa kunde jeg dog ikke finde eller antage, at Grunden til Befolkningens Afstagen laae deri, at hele Gaardmandsclassen i disse Sogne gjorde Hovert. Der maatte være andre Aarsager dertil. Ved at efterspore disse paa Stedet selv, fandt jeg, at disse moradsige Engelængs med den store Na, der til Møllens Gavn blev stemmet noget høit op, saa at Engene sættes i en vaad og sumpig Tilstand, at disse moradsige Enge, siger jeg, våre Aarsagen til, at Befolkningen gennem et halvt Aarhundrede, og sikkert endnu den Dag idag er i en stadig Afstagen. Skulde saadanne Omstændigheder, naar de saa nærligen forekomme, ikke kunne virke til, at Expropriation idetmindste i saadanne Tilfælde blev indrømmet? Jeg har allerede anført, at den Skade, som Møllen anretter, er over 10 Gange saa stor, som Forpagtningssafgiften. Naar dertil kommer, at hele Befolkningen lider Bræk paa Helbreden, det være sig nu ved Uddunstningen fra de moradsige Enge, eller derved, at de i Høstet maae vade i Vand for at bjerge Høet, skulle saadanne Omstændigheder da ikke kunne berettigge til, at Expropriation fandt Sted? Men der er jo ikke Tale om Expropriation her; her er kun Tale om, at Møller eller Fiskegaard, s. Ex. en Halegaard eller dsl., kunne aldeles nedlægges, naar det af Amtsrådet ansees for nyttigt, at det skeer, og Møllens eller Bærkets Eier tillader, at det skeer. Altsaa, her er slet ikke

Tale om Expropriation; man bliver staaende ved det Partielle, som af Udvalget er foreslaaet; blot at foretage Forandring kan jeg ikke erkende for at være principrigtigt. En Forandring af en stor Mølle kan undertiden koste meget mere end Nedlæggelsen af en lille Mølle, en Forandring af en lille Mølle kan ofte koste meget mere end Borttagelse af Hale- eller Læsegaard, altsaa Omfanget af Beføstningerne berører ingenlunde ubetinget paa, hvad enten man indskrænker sig til Forandring eller man gaaer til en fuldkommen Nedlæggelse. Er det virkelig til Gavn — og uden at det virkelig bevises, at det er til Gavn, vil Intet ske — hvorfor skal man saa ikke være ligesaa berettiget til aldeles at ophæve et saadant Anlæg og nedlægge det ganske, som til delvis at forandre det. Med Hensyn til det Endringsforslag, jeg har tilladt mig at stille under Nr. 2 til Udvalgets § 4, maa jeg bemærke, at, naar det ikke vedtages, det da staaer i Møllereis eller Forpagterens Magt at lade Landvæsenscommissionen reise græssat hen, for at see paa Møllen og derpaa reise hjem igjen med usorretet Sag. Er det ikke nok engang, at spørge Mølleieren eller Forpagteren, om de ville gaae ind paa Forandringen. Her er jo heller ikke Tale om Expropriation; der kan Intet ske, uden at Mølleieren eller Forpagteren give deres Samtykke dertil. Det er altsaa langt fra en Expropriation. Men, naar saadant Samtykke engang er givet, da formener jeg, at det hverken bør staae i Mølleierens eller Forpagterens Magt at tilbagekalde Sagen; ellers vil kun Følgen deraf blive, at Landvæsenscommissionen paadrager Amtet unyttige Udgifter, spilder Tid og Beføstning aldeles frugtesløst. Hvorvidt dette Forslag rigtigere havde været stillet saaledes, at Godtgjørelsen for Møllens eller Anlæggets Nedlæggelse blev bestemt af Mænd, som